

TORONTAI

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre	120 dinár
Félévre	60 dinár
Negyedévre	30 dinár
Egy óra	10 dinár

Egyes szám ára fél dinár

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP

Felelős szerkesztő: Dr. MARA JENŐ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Obiliteva (Zápolya) utca 1.

Szerkesztőség telefonszáma 281
Kiadóhivatal telefonszáma 21

MEGJELENIK MINDENNAP, HÉTFŐ ÉS
ÜNNEPEK UTÁNI NAPOK KIVÉTELEVEL

Veliki Beckerek, 1922.

LI. évfolyam, 67. szám.

Péntek, március 24.

Az SHS. és magyar határ- kligazító bizottság munkája.

— Beogradi tudósítónk jelentése. —

Beograd, márc. 22.

A nemzetközi bizottság, amely az SHS állam és Magyarország között a határt állapítja meg, működését ma befejezte Szuboticzán. A delegáltak Szuboticzáról Szegedre mennek és ott fogják megállapítani, hogy a végleges határ kijelölése után, mely határmenti falvakat esaltolják az SHS államhoz.

Redukálnak, redukálnak . .

— Beogradi tudósítónk jelentése. —

Beograd, márc. 22.

A tisztviselők létszámát redukáló parlamentáris bizottság tegnap az építészeti minisztérium hatáskörébe tartozó vajdasági állásokat vizsgálta felül. A bizottság ez alkalommal százharminchárom állást szüntetett meg. A jövőben tehát csak 63 utkaparó marad az állam szolgálatában.

Interpelláció a Bánát határai miatt.

— Beogradi tudósítónk jelentése. —

Beograd, márc. 22.

A szkupstina a mai napon nem tartott ülést. A következő ülés holnap délelőtt tíz órakor kezdődik, amelyen több interpellációt fognak tárgyalni. Így sorra kerül Benin Steván képviselő interpellációja a bánáti határ rendezése kérdésében is.

A magyar politikából.

A „Torontál” tudósítójának távirata.

Budapest, márc. 22.

A Pesti Napló szenzációs cikket közöl arról, hogy a belügyminiszter utasította volna a közigazgatási hatóságokat, hogy a nemzeti szempontból veszélyes demagógia megakadályozására a politikailag kifogásolható egyéneket, különösen Rassayt, Ruppertet, Drozdyt, Balást, Batthyánit, Fényest, Buza Barnát, Szilágyit, Nagy Györgyöt és Garami Ernőt kiserjék éber figyelemmel és szereplésükről tegyenek jelentést. Illetékes helyen kijelentették, hogy ez a híresztelés valótlan. Helyesféle rendeletről a kormány nem tud. Az egész hír az ellenzék kitalálása.

A genuai konferencia is sokat akar.

— A „Torontál” tudósítójának távirata. —

Róma, márc. 22.

A Giornale D'Italia szerint a genuai konferencia hivatalos programja a következő: 1. A csemei határozatok végrehajtására alkalmas módozatok megvizsgálása. 2. Európa békéjének szilárd alaponi biztosítása. 3. Az államok egymáshoz bizalmának helyreállítása tekintet nélkül a békeszerződésekre. 4. Pénzügyi kérdések: pénzforgalom központi és jegykibocsátó bankok, állami pénzügyek ujjaépítése, a magánhitel megszervezése. 5. Gazdasági és kereskedelmi kérdések, a behozatal és kivitel kérdése. Ipari, művészi, irodalmi tulajdonjog védelme. Konzuláris ügyek. Idegenek

részvétele a kereskedelemben. Az ipar talpraállításának ügye. A forgalmi ügyek.

Róma, márc. 22.

A kormánykörökből nyert információk szerint most már kétségtelen, hogy Lloyd George részt vesz a genuai konferencián. Az angol miniszterelnök genuai tartózkodását több hétre tervezi. Poincaré megjelenése még bizonytalan. Németországot Wirth kancellár, majd eltávózása után Rathenau képviseli. Lenin nem megy el a tárgyalásokhoz, miután a többi államok megjelenése ellen óvást jelentettek be.

Döntöttek a magyar jóvátételi összeg ügyében.

— A „Torontál” tudósítójának távirata. —

Páris, márc. 22.

Az entente pénzügyminiszterei ma döntöttek a magyar jóvátételi mértékéről. A jóvátételi fizetések mielőbbi folyósítása végett a jóvátételi összeg erejéig kölcsönkötvényeket bocsátanak ki, amelyeket három sorozatban fognak kiadni.

Budapest, márc. 22.

Beavatott forrásból közlik, hogy Kállay Tibor pénzügyminiszter az ententenak a magyar jóvátétel mértékéről szóló döntése miatt lemondani készül.

Fiume ügye a Népek Ligája előtt.

— A „Torontál” beogradi munkatársának telefonjelentése. —

Beograd, márc. 22.

A parlamentari körökben elterjedt hírek szerint a beogradi kormány még e hét folyamán a Népek Ligája

elő viszi az SHS állam és Olaszország között felmerült vitás kérdést a rapallói egyezmény és Fiume függetlenségének kérdéséről.

TÖZSDE

Március 22.

Beograd. Valuta: Cseh korona 14450.

Devizák: London 360, Páris 653, Prága 14925, Berlin 29325, Wien 122.

Zürich. (Nyitás.) Devizák: Berlin 178, Newyork 514, London 2251, Páris 4630, Milano 2615, Prága 887, Budapest 63, Zagreb 155, Varsó 13, Wien 6 és háromnegyed, bélyegzett 7 és egynegyed.

Zürich. (Zárlat.) Berlin 174, Newyork 514, London 2252, Páris 4640,

Milano 2615, Prága 887 és fél, Budapest 64, Zagreb 155, Varsó 13, Wien 7, Osztrák bélyegzett 7 és egynegyed.

Budapest. (Nyitás.) Valuták: Napoleon 3110, Dollár 823, Márka 288, Osztrák korona II és egytized, Lei 600, Szokol 1420, Dinar 955.

Budapest. (Zárlat.) Napoleon 3125, Font 3690, Szokol 1440, Dinar 965, Dollár 835, Frank 7500, Lengyel márka 19, Lei 608, Lira 4200, Márka 290, Osztrák korona II és fél.

Devizák: Berlin 285, London 3700, Milano 4275, Newyork 840, Páris 2525, Prága 1442 és fél, Varsó 20 és fél, Wien 11 és fél, Zagreb 257 és fél, Zürich 16300.

Az állami önkormányzat vitája.

— Beogradi tudósítónk jelentése. —

Beograd, márc. 22.

A parlamenti képviselők klubjai a mai nap folyamán tanácskozást folytattak az állam önkormányzatáról szóló törvényjavaslat már ismertetett negyvennegyedik szakasza felett.

A demokrata-klub mai ülésén elfogadta Urbegovity muzulmán képviselő által előterjesztett javaslat szövegét és így kilátás van arra, hogy a két kormányzópárt, vagyis a radikálisok és demokraták között a teljes és végleges megállapodás létrejön.

A radikális képviselők klubjának elnöke lemondott elnöki tisztségéről.

— Beogradi tudósítónk jelentése. —

Beograd, márc. 22.

Sztanojevity Aca radikális vezér, a radikális képviselők klubjának elnöke lemondott mandátumáról. Ezt az elhatározását megrendült egészségi állapotával indokolta. Pasity Nikola miniszterelnök közbenjárása folytán Stanojevity a lemondást vissza vonta, azonban még nem döntött afelől, hogy a klubelnökség tisztségét megtartja-e vagy sem. A radikális-klub ideiglenes elnökévé Jurisics Markó képviselőt választotta meg.

Uj román határkligazító bizottság.

— Beogradi tudósítónk jelentése. —

Beograd, márc. 22.

Bukarestből jelentik: A román kormány tegnap kinevezte a szerb-román határkligazító bizottság új tagjait. A bizottság rövidesen elutazik a határra, hogy Pasity, Ninesity, Bratianu és Duka miniszterek megállapodása szerint állapítsa meg az új határt.

„Az államok egymáshoz bizalmának helyreállítása”

A „Torontál” tudósítójának távirata.

Páris, márc. 22.

Castelnau tábornok, a hadügyi bizottság elnöke az általános katonai szolgálatról szóló vitánál a kamarában kijelentette, hogy Franciaországot mindaddig fenyegeti a háború réme, amíg Németország nem mond le a revansról. Éppen azért Franciaországnak le kell aratnia a győzelem gyümölcsét.

Az ausztriai választások.

A „Torontál” tudósítójának távirata.

Wien, márc. 22.

Az ausztriai tartományi kormánybiztosság elhatározta, hogy a nemzetgyűlési, illetve tartományi választásokat a községi választások előtt tartja meg és pedig május huszonegyedikén. A nyugatmagyarországi tartományt négy választókerületre osztják. A kerületek a következők: 1. Nezsider—Kismarton. 2. Nagymarton—Felsőpulya. 3. Felsőőr. 4. Németújvár—Gyanafalva. Nyugatmagyarország kilenc képviselőt küld a nemzetgyűlésre.

Az elbocsájtott magyar tisztviselők sorsa Csehországban.

A „Torontál” tudósítójának távirata.

Prága, márc. 22.

A cseh minisztertanács az elbocsájtott magyar tisztviselők ügyében elhatározta, hogy mindazokat a magyar tisztviselőket, akik magyarországi illetőségűek, a reaktiválásból kizárja és a Cseh köztársaság területének elhagyására kötelezi.

A külügyminiszterek konferenciája.

A „Torontál” tudósítójának távirata.

Páris, márc. 22.

A külügyminiszterek konferenciája ma nyílt meg. Az első ülés formásággal és a program megállapításával telt el.

Miről irnak a lapok?

A „Seljačke Novine” Benin politikáját helyesli és annak kilépését a parasztpártból. A seljačka (földművelői) párt eddig állandóan ellenzéki volt, mert a pártvezetőség érdeke a ki nem elégitett és ennélfogva állandóan revolucionáris érzelmű paraszt-választó. A földművelői-párt volt a szkupstinában olyan nagy, hogyha nem is az egész programját, de jó részét megvalósíthatja. Tekintve a demokraták és a radikálisok állandó feszültségét, a földművelői-klub 39 szavazatával döntő tényező lehetett, de így kénytelen volt a kormány a muzulmánokkal paktálni és a mi parasztunk érdekét fölaldozni. Ahelyett, hogy a kormánnyal a földművelői-párt Radityékkal és a kommunis-tákkal keresett volna összeköttetést.

A „Sloboda” mentegeti a munkásnépet a nagy drágaság felelősségétől, mert míg az összes cikkek értéke 1914-től a mai napig 100—300 szorosával emelkedett, addig a munkás napibére csak 30-szorosával lett nagyobb. A szervezetlen hivatalnokság fizetése pedig, mely direkt a budget kegyelmétől függ, mizerabilis.

A „Jedinstvo” elégedetlen amiatt, hogy a Vojvodina területén a Vojvodina egyes embereit egyenesen maltretirozzák és kényszerítik, hogy nyugdíjba menjenek. Ha a Vojvodina az ország integralis része, nem lehet vele mint meghódítottal bánni. Követeli, hogy a Vojvodina képviselői a Vojvodina érdekében kilépjenek.

Harc a tüdőbetegségek ellen.

Kétezeröttszáz dr. Iszakovity felolvasásain.

— A „Torontál” tudósítójától. —

Beeskerek, márc. 22.

Beeskereken, mint mindenütt, a közegészségügy terén meglehetősen mostoha állapotok uralkodnak. A helyzet rosszabbodásához nagyban hozzájárul az, hogy az alsóbb népréteg, sőt sajnos, az intelligensebb elemek közül is sokan, teljesen tájékozatlanok a betegségek megakadályozásának eszközeiről, vagy csak felületes tudással rendelkeznek, ami miatt igen sok esetben öntudatlanul is elősegítik a betegségek terjedését vagy súlyosbodását. Mindezeket a szempontokat szem előtt tartva, már régebben országsszerte akciót indítottak, melynek célja az volt, hogy népszerű előadások, felolvasások keretében tanítsák, oktassák nemcsak a diákságot, hanem a felnőtteket is a legelőnyösebb higiénikus követelményekre.

Beeskereken is kiváló vezetője akad ennek a célszerű és dícséretes mozgalomnak, Iszakovity Szevizsláv dr. orvos személyében. Iszakovity dr. lelkes ügybuzgalommal, törhetetlen energiával látott neki munkájának előkészítéséhez, mely csakhamar eredménnyel is járt, amennyiben sorozatos előadásokat tartott a tüdővészről. Mozifilmeket kísért szakszerű felolvasásában, laikus előtt is könnyenérthető stílus-

ban magyar, német és szerb nyelven ismertette a tüdőbetegségek keletkezését, annak sajátosságait, gyors terjedését, az inficiálások elleni védekezést és a gyógyítás módját. Az előadások érdekességét mutatja leginkább az a körülmény, hogy Iszakovity dr.-nak sikerült a tudományos felolvasások iránti mélyes közönyt már első ízben eloszlatnia és minden alkalommal szokatlanul nagyszámu érdeklődő előtt beszélnie. Ezt különben legfényesebben igazolja az a tény, hogy nem kevesebb mint kétezeröttszáz személy hallgatta eddig felolvasásait. Iszakovity dr. különben folytatja a már nagy népszerűségnek örvendő előadásokat, a legközelebbi péntek délután tartja a zárda-intézet növendékei részére.

Ezzel kapcsolatban eszünkbe jut, hogy a város délelőtt vagy délután, határozatlan időben, előzetes locsolatás nélkül végigsepergeti az utcákat. Bár még nincs nyár, azt hisszük, a locsolást nem kizárólag a meleg enyhítésére találták fel, így bátran elkelné söpörtetés előtt egy kis locsolás. Hiába tart még ötven előadást dr. Iszakovity, ha maga a város is elmulasztja a legelőnyösebb higiéniai rendszabályok alkalmazását.

Hát már háziurnak se érdemes lenni.

Beeskerek, márc. 22.

Mint hogy sohasem zárkoztunk el azelőtt, hogy a másik félnek a véleményét is meghallgassuk, leközzöljük ezt a levelet, melyet ma kaptunk:

Tekintetes Szerkesztőség. A „Torontál”-ban folyó hó 18-án megjelent „Munkában a lakáshivatal” című közleményhez legyen szabad egy szegénysorsu, nem háziből, hanem munkából élő háztulajdonosnak reflektálni.

Már az igaz, hogy a szegénysorsu háztulajdonosok a házaikat nem javíttatják, de ezt nem aljas spekulációból és ravasz számításból teszik, hanem egyszerűen azért, mert nem tehetik.

Egy kis számtani példa illusztrálni fogja a szegényebb sorsu háztulajdonosok helyzetét, a háboru előtt és most a háboru után. Van egy hat kis lakásból álló házam, kaptam a háboru előtt évi 1272 korona házbért, ebből fizettem a házra házbéradót 396 koronát, javításra, kéményseprésre pedig 200 koronát, összesen tehát 596 koronát. Maradt egy öreg párnak megélhetésre 676 korona, amiből szerényen bár, de megélhettünk. Most a háboru után 1922. évben ház és házbérvédelem 3648 korona, ház és házbéradó 5200 korona, javítás évi 6000 korona, egyéb kiadás: szemét, kéményseprő 620 korona, ez összkidás tehát 11820 korona. Ráfizetek tehát a házra évi 8172 koronát, hogy házmestere lehessen a házamnak, nehé, más munkával szerzett keresetemből. Jelzem, hogy amellet nagyon sok más munkát,

javításokat, tüzhely, kemence, zárrak és egyebek körül, kell eszközölnöm, amiért még fizetni kellene a magam csinálom meg, de az anyagot csak meg kell vennem. A lakók mindamellet soha sem voltak olyan követelők és aragánsak, mint ma, amikor kilakoltatni nem lehet.

Lehetséges, hogy a Fő-utcán, a város forgalmasabb részein, ahol üzlethelyiségek vannak, hogy a háztulajdonosok jobb helyzetben vannak, de mi szegény háztulajdonosok úgy szeretnénk jobban, ha a lakók a házbért egyenesen az adóhivatalba vinnék, még a magam egyszobás lakásomért is oda adnám a házbért. A javításokhoz meg szívesen hozzájárulnék évi 2000 koronával. Szívesen eladnám ezt a jól jövedelmező házamat, csak volnék képes lakást kapni, mert így ez az egyszobás és konyhas lakásom évi 10—11000 koronába kerül, amit sajnos, abból a 30—36000 koronából kell ráfizetnem, amit nehéz munkából szerzek évenként. Így tehát nem aljas spekuláció és ravasz számítás, hanem a tarthatatlan állapot szüli a jelenlegi szomorú ház rombadöléseket. Kiváló tisztelettel egy magát találva érző háztulajdonos. Bár az én házam, dacára a felsorolt pénzügyi deficitnek, nem elhanyagolt és nem hagyom rombadölni, mert hát ha egyszer jobb idők is köszöntenek reánk. N. N.

Ha a fenti adatok megfelelnek a valóságnak, akkor loyálisan elismerjük, hogy bizony ma már az azelőtt csábító „háziuraság” se jó foglalkozás.

HIREK**Azt mondja a feleségem:**

mit szólsz te ehhez a programhoz, amit a genuai konferencia meg fog tárgyalni és meg fog valósítani. Nem nagyszerű lesz például Európa békéjének szilárd alaponi biztosítása. Mi? Hát az talán utolsó dolog, hogy: Az államok egymáshoz bizalmának helyreállítása tekintet nélkül a békeszerződésekre. Én már látom, hogy fognak Poincare és Wirth német kancellár összelelkézve örök barátságot fogadni. Gyönyörű perspektiva nyílik meg a léleknek, újra szeretik egymást Európa népei, újra biznak szeretettel egymásban. És ezt mind Genuában fogják megésmálni.

Nekem, ha ezek után a genuai konferenciáról hallok, mindjárt eszembe jut mikor tavaly a kertben itt dolgozott két napszámos és a reggelizés ideje alatt — az egyik avas szalonnát evett kenyere mellé — kedélyeskedtek egymással.

A két ember közt a következő elemes párbeszéd fejlődött ki:

— „Elhiszi kend komám, hogy én jobb szeretem ezt az avas szalonnát, mint azt a sok finom uri petenyét?”

„Elhiszem én komám!”

— „Nagy marha is kend akkor, komám!” Jász.

Öfelsége a király esküvője. Beograd tudósítónk jelenti: Jól informált körökből nyert értesülés szerint Öfelsége Alexander király esküvőjét június hó elsején tartják meg.

Halálozás. Törökkanizsai Schulpe Vilmos földbirtokos életének 62-ik évében Törökkanizsán elhunyt.

A postacsomagok szállítása. Beogradból jelentik: A postaminiszter rendeletet adott ki, mely szerint postacsomagok öt kilogramm súlyig és ötszáz dinár értékig papírba csomagolva is feladhatók. Öt kilogrammnál nagyobb súlyu vagy ötszáz dinárnál több értékű csomagot csak vászonban fogadhatják el a postahivatalok.

A Magyar Közművelődési Egyesület vasárnap délután 5 órakor az éhező orosz gyermekek segélyalapja javára a Kaszinó nagytermében felolvasó ülést tart a következő műsorral: 1. Juhász Ferenc recitál. 2. a) Lewin: Humoresque; b) Revikow: L'Arbre de Noel; c) Tsaikovszki: Troikafart. Zongorán előadja: Jakabffy Margit. 3. Képek oroszországi fogságomból. (Naplójegyzetek.) Felolvassa: ifj. Bottka Béla. 4. Láng Imre hegedűszólója. A jótékonycélra való tekintettel erre a felolvasó ülésre az egyesület tagjegyei érvénytelenek. A belépti-jegy ára 5 dinár.

Be kell jelenteni a lőfegyvereket.

Beogradból jelenti tudósítónk: A belügyminiszter rendeletet adott ki, melyben az alispánok útján utasítja az összes lőfegyverbirtokosokat, hogy fegyverüket a legrövidebb időn belül újból jelentsék be.

Beszerezte-e már tavaszi és nyári kalapszükségletét? Mielőtt beszerzi, ne mulassza el megtekinteni Bukovác István kalapkiállítását.

Vas- és fémöntvényeket Krausznál, Veliki Beeskerek. Telefon 329.

Wrangel tábornok Bela Crkvan.

Tudósítónk jelenti, hogy Wrangel, orosz hadseregpáncsnok folyó évi március hó 21-én érkezett oda az ottani orosz kolónia látogatására és hadseregének ott elhelyezett csapatrészeinek inspicálása végett. Tiszteletére március 22-én a Ruzieska szálloda éttermeiben 100 terítékű fényes társasvacsora volt, amelyen a hatóságok fejei is részt vettek. A tábornok kerülve minden feltűnést, ittartózkodását csak a fenti célra használta fel, katonái között a lak-tanyában vett szállást és március 23-ikán folytatja szemleutját.

A „Fáklya“ mesemondó báljára már minden előkészület megtörtént s ez a ritka gyermekszórakozás a mely március 24-ikén délután 6 óra-kor lesz, a legkényesebb igényeket is ki fogja elégíteni. Gazdag változatos és élvezetes műsora a legjobb-bat és a legszebbet fogja nyújtani a becskeréki gyerekeknek. A mesemondó bálon Földes Miklós tanár fog érdekes meséket és tréfákat elmondani az apróságoknak, az ifju-ság részéről pedig Fleiner Kató mesél, míg Frank Olly felnőtteknek fog mesét mondani. Közben lesz nagy jelmez felvonulás, fiu- és leányzsépségsverseny, jelmezverseny, táncverseny, tréfák és játékok, szóval minden szép és jó, ami a gyerekeknek élvezetet nyújt. Vidám muzsikaszó sem fog hiányozni a mesemondó bálról s ebben közreműködnek zongorán Neumann Irma és Steiner Lili, hegedűvel pedig Steiner Dezső. A mesemondó jelmezbál a Kaszinó összes termeiben lesz.

Hangverseny. A hírneves harmonikaművész és kupléénekes, Hoffmann Józsi Temesvárról Beeske-rekre érkezvén, hangversenyt f. hó 25-én a Hochholzer-féle vendég-lőben fogja megtartani. Feketic Mihal, az ötletes vendéglős az ő különleges kolbász-estélyével kapcsolja össze a hangversenyt, úgy hogy a közönség ez alkalommal is, — mint e helyen mindig — való-ban jól ehetik, ihatik és szórakoz-hat.

A „Nova Evropa“ folyó évi március 21-iki száma a következő tartalommal bír: 1. Az orosz kultúra (Sekulić I. és Čurčin M.). 2. Vjacseszlav Ivanov (Anyieskov E.). 3. Orosz gondolkodók az európai kultúráról: Tolsztoj. (Zjentykovszki V.) 4. Csehov A.: A Teremtő kertje. (Ajhenvaljd). 5. Gazdasági szemle: A pénzügyminiszter újabb intézkedései. (Belin I.) — Az egész füzet tehát az orosz kultúrának van szentelve.

Gyerekujság címen Kubán Endre temesvári szerkesztő hat-tizenéves éves gyermekek részére hetilapot szerkeszt, mely egy hónapi fennál-lása óta egyre nagyobb elterjedt-ségnek örvend. A lapba a szerkesztőn kívül Szaboleska Mihály, Benedek Elek, Móra Ferenc, Cserny Rózsá, Lovich Ilonka, Kóró Pál és mások irnak. Minden szám tele van mesével, verssel, tréfával, rejtvény-nyel és sok képpel. Előfizetés Jugo-szlávia részére negyedévre husz di-nár. Cím: Timisoara (Románia), III. Mühle Vilmos-u. 1.

Európa csődje.

Egy amerikai közgazdász a dunai államok válságáról. Hogyan lehet segíteni? — Magyarország sem bír jóvátételt fizetni.

— A „Torontól“ wieni szerkesztőségétől. —

Wien, márc. 22.

Magyarország most ugyanolyan helyzetben van, mint Németország tavaly. A jóvátételi bizottság Magyarországtól is követeli a hadisarcot és Magyarország nem bír fizetni. Ugy hivatalos magyar helyről, mint az illetékes közgazdasági testületek részéről azt az információt kaptuk, hogy Magyarország képtelen lesz a jóvátételi bizottság összes követeléseit teljesíteni. Most, amikor Magyarországot is Németország sorsa fenyegeti, egy amerikai bankár, John F. Sinclair, aki Európát hosszabb ideig tanulmányozta, könyvet írt az európai gazdasági válságról. Ebben a könyvben az amerikai pénzügyi szakember azt ajánlja, hogy ejtsék el a jóvátételi követeléseket, mert a reparációk behajtása tönkretesz Európát.

Az európai civilizáció, állapítja meg Sinclair, amelyet 15 évszázad alatt 300 millió ember küzdelmes munkája teremtet meg, a teljes szétzúllás állapotában van. Ezidőszereint nincsenek olyan erők, amelyek a közelgő katasztrófát elháríthatnák. Orosz ország nyolc esztendő alatt teljesen összeomlott. Városai megsemmisültek, földjei parlagon hevernek és hiteles jelentések szerint 30 millió paraszt küzd az éhhalálal, a legszörnyűbb éhínséggel, amelyet a történelem feljegyzett és ezek a szerencsétlenek épp azok, akiknek a földet megmunkálniuk kell. Az ipari intézmények teljesen összetörték és az orosz pénz otthon is, külföldön is értéktelen. Egy dollárért 1914-ben két rubelt lehetett vásárolni, ma pedig 200.000-et. Ausztria, ami azelőtt virágzó birodalom középpontja volt, nyolc esztendő alatt nyomorult kis országgá zsugorodott, eredeti területének egytizedére, lakosságának egynegyedére és a régi gazdasági egysége reménytelenül szétfűszerezett. 1914—1921-ig két és félmilliárd korona bankjegyforgalma hetvenöt milliárdra duzzadt — csupa papíros, minden arany- vagy ezüstpénz nélkül. 1914-ben 5 koronája ért egy dollárt. 1921 decemberében pedig kerekszám 4000 koronát kell fizetni egy dollárért. 1921-ben csak 15 százalékát termelte annak, amire fönntartásához okvetlenül szüksége van, a megmaradt 85 százalékot importálnia kellett; pénze azonban külföldön értéktelen, hitele nincs föbbe, amivel a 400.000.000 tonna élmiszt megvásárolhatná, amivel a télen lakosságát az éhhaláltól megmentse.

— Lengyelország 1919-ben új nemzeti bankjegyet bocsájtott ki

és magára vállalt bizonyos kötelezettségeket a régi orosz rezsimtől. Ez az eredeti három milliárd marka ma már a szédítő hatvan milliárdra duzzadt alig két esztendő alatt. Kereskedelme közben megszűnt. Az 1921-ik évre a lengyel budget kétszáz milliárd lengyel márkára rugott és ez előirányzattal szemben jóvedelme csupán egyszázharmincöt milliárd marka. Kétségbeesítő pénzügyi helyzete pedig főként militarista politikájának és növekvő katonai kiadásainak a következménye.

— Hasonló Olaszország helyzete is. 1914-ben kétmilliárd lira volt a bankjegyforgalma tekintélyes aranyfedezettel 1918-ban nyolcmilliárdra emelkedett papírpénzforgalma, a fegyverszünet óta pedig több mint tizenöt milliárdra szaporodott. A lira háborúelőtti értékének a negyede-re süllyedt.

— Nézzük Spanyolországot, amit legkevésbé érintett a háboru. Bankjegyforgalma egymilliárd kilencszázmillió pezetárról három milliárd kilencszázhusz millióra emelkedett 1920 július 30-ig. S egy évvel utóbb már négy milliárd egyszázhatvan milliót tett ki. A pezeta eredeti értéke 1913 cent volt, ma körülbelül 13 centet ér, vagyis 35%-kal romlott.

— Franciaországban a bankjegyforgalom hatmilliárd frankról (1914-ben) harmincöt milliárdra emelkedett (1919-ben). És a fegyverszünet óta tovább emelkedett, negyven milliárdra. De ez nem foglalja magában a nőttön növekvő és époly veszedelmes függő adósságokat. A francia költségvetés 1922-ben két és félmilliárd deficitet mutatott. És ennek ellenére a hadserege és haditengerészete négy és félmilliárd frankba kerül évenként.

— De Középeurópának Németország a kulcsa... Mi az igazi helyzet Németországban? 1914-ben a függő adósságokkal együtt ötmilliárd marka adóssága volt, amit 70 százalékig arany fedezett. Mikor 1919-ben a háboru véget ért, huszonhat milliárd marka volt az adóssága, a marka pedig 23-82 centről lement 11 centre. 1921 decemberben ez az adóssága szédítő nagyságra, egyszáznyolc milliárd márkára rugott, aranyfedezete pedig kevesebb tizszázaléknál. A marka ma körülbelül fél centet ér. Ráadásul a függő adósság kettőszáznegyvenöt milliárd, ami azt mutatja, hogy a német kormány az elmúlt tizennyolc hónapban átlagban hatmilliárd marka adósságot csinált havonként. Ebbe nincs beleértve a jó-

vátétel. Németország megdöbentő gyorsasággal halad a lejtőn lefelé. 1914-ben a dollár négy márkát vásárolt, ma egyszáznyolevanat, vagyis 45-ször többet.

— És hogy áll Nagybritannia? Őt tán elkerülte a csapás, ami Európát érte? Bizony Angliát is bele kell venni a szomorú kórusba. Lloyd George szerint Angliában nagyobb a munkanélküliség és a nyomor, mint bármikor a Napoleoni háboruk óta. Kereskedelmének 58 százaléka kivitel, ami most teljesen szünetel. Német termékek árasztják el a piacot, gyárai pedig egymásután szüntetik be üzemeiket. Anglia kiadásai naponként egymillió dollárral haladják meg bevételeit kincstára pedig — üres. Európa sorsa és ezzel együtt talán a modern civilizáció sorsa forog a kockán.

— Elégé kimutattuk, hogy Európa mai helyzete kétségbeesítő. Beteg, nagyon beteg és a fegyverszünet óta egyre rosszabbul lett. Meddig sülyedhet még az alsó és középosztály helyzete, míg beáll a teljes összeomlás? Bizonyosan már nem sokkal. Ha pedig a mai rendszer összeomlik, Európa felenépeségét sem tudja eltartani. Mi lesz akkor a fölös 150 millió emberrel? Ez a fölös népesség nem vándorolhat el néptelen területekre, mert — Kelet felől kivéven — tengerek veszik körül. Keleten pedig Oroszország terül el, amit Európa legpompásabb és legnagyobb hadserege őriz. Nyugaton az Atlanti Óceán. Tegyük fel, hogy ez a roppant tömeg szerencsésen elérkezhetné a kikötőkbe, hány hajóra volna szükség, hogy egy esztendő alatt 150 millió embert átvigyen a tengeren? Eppen ötvenszer annyi, mint amennyi a világon van. Az egyszerű tény az, hogy ezek a milliók éhen halnának és addig pusztulnának, míg egy kezdetesebb társadalmi rend ki nem irtotta a fölös lakosságot. Ez az alternatíva, ha Európa és a világ meg nem állítja a civilizáció rohanását lefelé a lejtőn. Nem mondom, hogy ezt a civilizációt nem lehet megmenteni, hanem azt állítom, hogy merész, határozott vezetésnek kell mielőbb vállalkoznia határozott és konstruktív programmal s ezt a vezetést legalább Európa népeinek kell támogatnia. Ez lenne Európa menekése és alighanem Amerikáé is.

— Mindenki, aki komolyan ismeri az európai helyzetet, meggyezik abban, hogy a viszonyok javítása lehetetlen, amíg a bankjegyinfláció tart. Mikor megszűnt a háboru, mindenki azt hitte, hogy tüstént beáll a defláció és a bankjegyforgalom néhány év alatt visszatér a régi útra. De ennek az ellenkezője történt. Az állami költségvetés egyensúlyára a háboru befejezése óta nincsen példa. A fönnt idézett számok borzasztó dolgokat beszélnek és a beteg Európa

Van szerencsém a t. közönség tudomására hozni, hogy műhelyemben mindennemű

írógép javítását,

karbantartását és tisztítását elvállalom s a hiányzó vagy hibás alkatrészek pótlásáról gondoskodom. **Latin írású írógépek** a legrövidebb idő alatt **cirill betűs gépekké** alakíttatnak át. Elvállalom továbbá fényképezőgépek, számológépek javítását s az összes szakmába vágó munkáimatok elvégzését.

VADON JÓZSEF műszerész, Vojvode Putnika (Alkotmány) u. 8

nem győzülhet és a helyzete csak súlyosbodhatik az adott feltételek mellett. Európa számára nincs remény mindaddig, míg az összes államok kiadásai meghaladják a bevételeit. Európa nem fizethet kétszáz millió dollár adósságért járó kamatot, ha azt akarja remélni, hogy talpra áll. Ez a teher több, mint amit a termelés megbir. Havi egymilliárd dollár kamatot Európa még legvirágzóbb napjaiban sem bírt volna el. Európa adósságait, külföldiekkel beföldiekkel egyaránt, vagy felfüggeszteni kellene hosszú esztendőkre, vagy pedig teljesen törölni. Ezzel a megengedéssel redukálni lehetne a kiadásokat, beleértve a hadseregek kiadásait is.

— Másodsor pedig Európa, hogy megmentsen önmagát és véget vessen a bankjegy inflációnak, erőszakosan korlátoznia kell a hadi kiadásait. 1921-ben nyolcmilliárd dollárt költöttek a hadseregre, miután a háború összesen háromszázötven milliárd dollárt emésztett el, hogy — véget vessen a háborúnak. Ha a régóta törvényesen elismert állami adósságokat el kell törölni, mert Európa képtelen a havi egymilliárd dollár kamatot fizetni, mert ez előbb-utóbb teljes pénzügyi és morális szétzüllésre vezet, akkor mi meentsége van az európai kormányoknak, amelyek emelték a hadi kiadásukat, mint Francia-, Angol- és Lengyelország.

— Harmadsorban. Ha szem előtt akarjuk tartani a gazdasági újra egyesült Európát, akkor a német jóvátételt meg kell változtatni, még pedig úgy, hogy öt vagy még több esztendőre fel kell függeszteni a jóvátételi összegek fizetését, vagy pedig egészen el kell törölni, tőkéstől, kamattól. Lehetetlen az európai gazdasági egyensúlyt elképzelni, míg ez a véstjósító felhő zét nem oszlik. Nemzetgazdászok és pénzemberek egyaránt egyetértenek abban, hogy pénzügyi tekintetben a jóvátétel teljes kudarc. Hogy ez a politika tönkre teszi a javak értékét és roppantul megnöveli a munkanélküliséget és ez a veszteség sokkal nagyobb bármilyen előnyénél, amit a jóvátétel biztosíthat. Európában a konszolidáció mindaddig lehetetlen, míg a közép- és alsóbb-osztályok Közép Európában napról-napra mélyebbre süllyednek a politika következtében.

— Negyedszer pedig az európai pénz annyira elértéktelenedett, hogy napról-napra nehezebb olyan országokban vásárolni vele, mint például Amerika, melynek valutája drága. Európa kénytelen lesz Oroszországot megmenteni, hogy Oroszország megmenthesse Európát. Oroszország a háború előtt annyit termelt, hogy egész Európát ellátta. Európa pedig iparikkal látta el Oroszországot. És ennek ismét így kell lennie. Európa már nem sokáig vásárolhat Amerikában. El kell törölni vagy föl kell függeszteni az államadósságokat, redukálni kell a hadi kiadásokat, módosítani kell a német jóvátételt és egyáltalán fel kell függeszteni vagy végleg elejteni a jóvátételi követeléseket a legyőzött államokkal szemben. Ez

európai érdek és a gazdasági konszolidáció legfőbb feltétele.

A nagytekintélyű amerikai bankár megállapításaihoz nincs sok hozzáfűzni való. Amit mond, azt már a legyőzött államok politikusai és közgazdászai régen hangsúlyozták. Amerikában is belátták már, hogy a legyőzött országok képtelenek ily nagy hadisarcot fizetni, sőt Keynes bátor kezdeményezése óta Angliában is mindinkább tért hódít ez a vélemény. Az amerikai bankár megállapításai azonban azért bírnak különös érdekességgel, mert habár röviden, de éles megfigyeléssel mutatnak rá az egyes országok krízisének okaira. Némely adata ugyan már túlhaladt, így például ma már Wienben nem 4000, de 8000 osztrák koronát fizetnek egy dollárért. Szóval a helyzet azóta száz százalékkal rosszabbodott. Valószínű, hogy nemcsak itt Ausztriában, hanem a többi államokban is. Németországban például egész biztosan.

SZ. P.

Felhívás.

Wahl Ignác veliki becskerei lakos eladta a tulajdonához tartozó a Club-kávéházban és étteremben lévő összes felszerelési, berendezési stb. tárgyakat Heim György vevőnek.

E vevő megbízásából felhívok mindenkit, akinek Wahl Ignác eladóval szemben bármiféle üzleti követelése van, hogy azt a felhívás megjelenésétől számított 3 napon belül nálam bejelenteni szíveskedjék, mert netáni későbbi igénybejelentéseket a vevő el nem ismer.

Veliki Becskerek, 1922. évi március hó 20-ikán.

Dr. Várady Imre, ügyvéd.

Krumenacker István

nyug. vasuti főfelügyelő 2177
vállal fuvarlevél felülvizsgálást és vasuti szállítást eredő mindennemű visszkereseteket (hiányok, sérülések és határidő túllépések).
Fogad délelőtt 10—12 óráig.
Vel. Becskerek, Etvesova u. 5.

Kereskedelmi hirdetési iroda Beograd,

Jug. Bogdanova ul. 14. Telefon 21—11.
Elfogad mindennemű hirdetéseket: vétel, eladás, bitor, árlejts, házassági ajánlat stb., azokat minden lapban, folyóiratban, naptárakban, amelyek a királyság területén megjelennek, éppúgy a külföldi lapokban is közzéteszi.
Elfogad hirdetéseket a Torontál részére is.

Egy garnitúra szőnyegekkel és más

butor eladó. 447
Cim a Torontál kiadóhivatalában.

Muharmag és lucernamag

kapható 449
Schlesinger gabona-kereskedőnél Zombolyán.

Nyomatott Pleitz Fer. Pálnál Veliki Becskerek.

A „Sziavia“
Biztosító Bank bányai főképviselője:
Banatska Trgovačka Agencija
(Kralj Alexandra u. 27. Telefon 32.)
keres néhány ügynököt
néhány agilis

Eladó 10—12 vagon
muhar és mezei széna

kisebb mennyiségekben is.

Bővebb felvilágosítást nyújt
BRAUN MÓR. ÉCSKA.

Olcsó és jó házikoszt.

Ha jól akar étközni, akkor elmegy Hollósy Józsefhez Petrogradszka (Melencei) u. 61. sz. (volt honvédelmiaktanya mellett) és ott érdeklődik a feltételek felől. Kétféle italok Kelleme család találkozóhely. Vasár- és ünnepnaponként Schrammel-zene. Szíves partifogást kér.
HOLLÓSY JÓZSEF, vendéglős.

Szilvórium

prima minőségben, előnyös árban beszerezhető 120
KOHN IGNÁC szilvóriumfőzdejében
Vel. Becskerek, a nagyhid mellett. Telefon 91.

Jovan T. Jankovits és Társa

Beograd, Zmaja od natyaja 9/a

Ajánlja jól felszerelt raktárát

Aida, Corona d'oro, Conca d'oro, Perle d'italia védjegyű HIMZOPAMUTOT (full), C. T. I. és C. + V. védjegyű fénytelen és fényes HORGOLÓCERNÁT, fehér és fekete ALSÓSZALAKAT (fére) :- Nagy választék francia női fekete PAMUTHARISNYAKBAN. Szabott árak napi árfolyamon. :- Csomagok utánvétellel küldetnek. 403

Gépész Kovács,

konvenciós, kerestetik
Mokrin Nagypapir-ban.

Eladó

más vállalkozás miatt azonnal Turski Becej egyik legforgalmasabb helyén (a piac közvetlen közelében, a járásbírószággal szemben) 453

fűszer- és porcellánüzlet

házzal együtt. A ház áll 14 m. hosszú üzletből (2 ajtó és 2 kizakattal, okmánybélyeg és pálinkamérési engedéllyel), 7 szoba, fürdőszoba, veranda és megfelelő mellékhelyiségekből.

Safrány Lajos tulajdonos, Turski Becej.

Figyelem! Figyelem!
A n. é. közönségnek s jóbarátainknak tudomására adom, hogy Keller János ur vendéglőjét, Beogradska (Écskai) utca, az Ujvári faterlep mellett, átvettem s jó ételek és italokról gondoskodom. Naphalál jó fajhorok! Naponta frissen csapolt sár.
Kéczy M., a „Bajor-pince“ volt tulajdonosa.

Fűszerkereskedőseged,

csakis a szakmat alaposan ismerő elsőrangú erő, 25 éven feletti, aki en gros üzletben már hosszabb ideje alkalmazva volt és önálló munkakör betöltésére képes.

jö fizetése felvételük nagykereskedésben. Szerbül tudók előnyben. — Írásbeli ajánlatokat 432

a „Torontál“ kiadóhivatalába kérünk.

Támogassuk hazai szolid harangiparunkat.

„Balkán“ öntőde Beograd, Cetinjska ulica 22. Telefon 245.

(A Bajlanov sörözdénél feljebb)

Harangöntőde

templomok és iskolák számára.

10-től 1500 kg. súlyig, az anyag minősége, a kidolgozás, a hang, minden versenyt kizárnak. Több évi tapasztalat a szükséghez képest a felállítást a helyszínen eszközöljük Szoliditásunkat bizonyítják azon hitkézsegek, amelyeknek rendeléseit teljesítettük.

Eladó

más vállalkozás miatt DONAUER JENŐ starakanizsai cég nagyforgalmu fűszer-, festék-, mész-, cement-, fa-, faszén-, angró- és detailüzlete házzal együtt. — Továbbá jóforgalmu mész-, festék-, cement-, kovácsszén detailüzlete Suboticán, Skadarska ul. 4., nagy raktárral, Stara-Kanizsan levő emeletes modern nagy háza a piactéren, négy üzlethelyiséggel, mely közül kettő azonnal átvehető. — Csakis tekerős, komoly vevőkkel tárgyalok és csakis személyesen St. Kanizsan.

PEDEZŐ MÉNEK,

amerikai ügetők.

Kilometer rec.
Lataviec s. pej 1 30
Ezermester fekete 1 32
Argonaut S. s. pej 1 29
Grodek pej 1 28

Előjegyzéseket elfogad:

UJ. GERBER NÁNDOR,
Stari-Becej. 361

Kiadja Pleitz Fer. Pál.